

Barbara Bartkowiak

Transgraniczny system finansowania innowacji mikro, małych i średnich przedsiębiorstw

Ekonomiczne Problemy Usług nr 62, 21-32

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

BARBARA BARTKOWIAK

Polska Fundacja Przedsiębiorczości

TRANSGRANICZNY SYSTEM FINANSOWANIA INNOWACJI MIKRO, MAŁYCH I ŚREDNICH PRZEDSIĘBIORSTW

Wprowadzenie

Podejmowanie inicjatyw związanych z finansowaniem innowacji w Polsce, w szczególności we współpracy transgranicznej, nie jest łatwym zadaniem. Niewątpliwie zadanie to może być prostsze dzięki międzynarodowym, krajowym i lokalnym instrumentom inżynierii finansowej realizowanym we współpracy transgranicznej. Dla pobudzenia innowacji potrzebny jest zastrzyk kapitałowy. W warunkach kryzysu jest to bardziej ograniczone, aczkolwiek możliwe i konieczne.

Głównym motywem podjęcia w poniższych rozważaniach na miarę ich skromnych ram problematyki transgranicznego systemu finansowania innowacji mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, związanego z instrumentami inżynierii finansowej, są doświadczenia z realizacji projektów podwyższonego ryzyka wdrażanych przez Polską Fundację Przedsiębiorczości oraz Polfund Fundusz Poręczeń Kredytowych w ramach Projektu CIP, Projektu JOSEFIN, Funduszu Kapitału Załączkowego „Pomeranus Seed”, Sieci Aniołów Biznesu „Amber”, Projektu „Jeremie” i innych projektów inżynierii finansowej oraz pozafinansowej. Projekty te są pionierskie i wpływają na wzrost zaufania do szeroko rozumianego świata finansów, z instytucjami i instrumentami finansowymi, dotkniętego w ostatnich latach erozją zaufania. Projekty te zostały stworzone, aby wspierać procesy innowacyjne w mikro, małych i średnich przedsiębiorstwach, również w wymiarze transgranicznej współpracy innowacyjnej.

W niniejszym referacie zostaną uwypuklone te projekty, które zdaniem autora można uznać za dostarczające transgranicznego systemu finansowania innowacji

mikro, małych i średnich przedsiębiorstw w Polsce w ramach tzw. inżynierii finansowej, tj.

- CIP Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji;
- oraz Program JOSEFIN.

Zdaniem autora, przykłady tych programów wytyczą zapewne metodykę transgraniczności finansowania innowacji, zwłaszcza Program CIP, będący jednym z największych instrumentów inżynierii finansowej w Europie, który spełnia zasadę dodatkowości w procesach transgranicznego finansowania innowacji MŚP.

1. Inżynieria finansowa

Pojęcie inżynierii finansowej, znane od dawna, dodatkową wymowę uzyskało w nowych narzędziach i inicjatywach Komisji Europejskiej¹, w których zapisano: *w celu bardziej skutecznego i zrównoważonego wykorzystania funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w okresie programowania 2007–2013 stworzono kilka nowych narzędzi i inicjatyw. W ramach tych inicjatyw wykorzystuje się wiedzę specjalistyczną z dziedziny inżynierii finansowej, co zapewnia trwale oddziaływanie inwestycji i ich wkład w długofalowy rozwój regionów.*

Aby osiągnąć ten cel, Komisja Europejska we współpracy z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym (EBI), Europejskim Bankiem Odbudowy i Rozwoju (EBOiR) oraz Bankiem Rozwoju Rady Europy (CEB) opracowała nowe instrumenty, które pomagają państwom członkowskim i regionom we wdrażaniu systemów inżynierii finansowej, m.in. inicjatywa Jeremie, której celem jest zwiększenie dostępu małych i średnich przedsiębiorstw do źródeł finansowania. Wśród produktów dostępnych w ramach tej inicjatywy znajdują się: pożyczki, poręczenia, kapitał podwyższonego ryzyka i pomoc techniczna. Zastosowanie odnawialnych instrumentów finansowych zamiast dotacji pozwala na uzyskanie efektu mnożnikowego w stosunku do tradycyjnych funduszy UE. EBI poprzez Europejski Fundusz Inwestycyjny (EFI) oraz władze krajowe i regionalne przygotowują programy dopasowane do potrzeb MŚP we wszystkich sektorach. EFI dostarcza kapitału podwyższonego ryzyka małym i średnim przedsiębiorstwom, szczególnie młodym i zorientowanym na technologię. Wystawia on gwarancje kredytowe na pożyczki udzielane przez nich małym i średnim przedsiębiorstwom. EFI nie należy do pożyczkodawców: nie udziela bezpośrednich pożyczek ani dotacji przedsiębiorstwom ani też nie inwestuje bezpośrednio w firmy. Działa natomiast za pośrednictwem banków i innych pośredników finansowych. Korzysta przy tym ze środków własnych bądź powierzonych mu przez EBI lub UE².

¹ www.ec.europa.eu/regional_policy/themes/financial/index_pl.htm.

² http://europa.eu/institutions/financial/eif/index_pl.htm.

Instrumenty inżynierii finansowej, zgodnie z nomenklaturą Unii Europejskiej, niewątpliwie mogą być efektywnie wykorzystywane do wspierania procesów innowacyjnych. Bezsprzecznie potrzebny jest zestaw odpowiednich, komplementarnych instrumentów, by wzmocnić w szczególności firmy we wczesnych etapach rozwoju, tzn. w momencie rozpoczynania działalności. Temu powinny służyć instrumenty inżynierii finansowej we wspieraniu przedsiębiorczości i innowacyjności przedsiębiorstw.

2. Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji – CIP

Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji (*Competitiveness and Innovation Framework Programme 2007–2013 CIP*)³ jest instrumentem przygotowanym przez Komisję Europejską, służącym realizacji Strategii Lizbońskiej. Jej głównym celem jest uczynienie gospodarki europejskiej najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, opartą na wiedzy, w której stworzone są przyjazne warunki dla funkcjonowania małych i średnich przedsiębiorstw oraz w ramach której następuje większa zbieżność między państwami członkowskimi. Strategia Lizbońska kluczowe znaczenie przypisuje skutecznemu wdrażaniu technologii informacyjnych i komunikacyjnych (ICT) jako czynnikom mającym bezpośredni wpływ na wzrost gospodarczy, konkurencyjność gospodarki i w efekcie na wzrost zatrudnienia.

Warto przypomnieć, że w kwietniu 2005 r. Rada Europejska przedłożyła Komisji Europejskiej wniosek o ustanowienie programu ramowego, który stanowiłby najważniejszą podstawę prawną dla działań wspólnotowych w dziedzinach innowacji i konkurencyjności. Przyjęty w październiku 2006 r. Program Ramowy na rzecz Konkurencyjności i Innowacji CIP ma zapewnić spójność wszystkich podejmowanych przez Wspólnotę działań w odniesieniu do przedsiębiorczości, sektora MŚP, konkurencyjności przemysłu, innowacyjności (w szczególności technologii ekologicznych), rozwoju i zastosowania ICT oraz rozwoju i promowania efektywności energetycznej i odnawialnych źródeł energii (inteligentnej energii) również w sektorze transportu.

Budżet CIP dla wszystkich państw uczestniczących w programie na lata 2007–2013 wynosi 3.631,3 mln euro⁴. Program CIP, którego istotą są małe i średnie przedsiębiorstwa, przewiduje działania wspierające innowacyjność (włącznie z ekoinnowacjami), poprawę dostępu do finansowania oraz usprawnienie świadczenia usług okołobiznesowych w regionach.

³ www.ec.europa.eu/cip.

⁴ www.cip.gov.pl.

Należy wskazać na relacje pomiędzy CIP i funduszami strukturalnymi oraz Siódmym Programem Ramowym Unii Europejskiej w zakresie Badań, Rozwoju Technologicznego i Demonstracji (FP7–RTD). Program CIP określa i propaguje najlepsze praktyki w dziedzinie konkurencyjności i innowacji, a fundusze strukturalne służą wzmocnieniu spójności gospodarczej i społecznej oraz zmniejszeniu dysproporcji w rozwoju regionów. Program CIP ma za zadanie zachęcać państwa członkowskie Wspólnoty do tego, aby działania finansowane z funduszy strukturalnych realizowane były z wykorzystaniem najlepszych praktyk z zakresu konkurencyjności i innowacji, rozwiniętych w ramach CIP. Konkurencyjność i innowacja w Europie są też wspierane w ramach Siódmego Programu Ramowego Unii Europejskiej w zakresie Badań, Rozwoju Technologicznego i Demonstracji (FP7–RTD). Programy CIP i FP7 uzupełniają się w realizacji celów lizbońskich. CIP jest poświęcony zarówno technologicznym, jak i pozatechnologicznym aspektom innowacji. W odniesieniu do innowacji technologicznej koncentruje się on na niższych poziomach procesu badawczego i innowacyjnego. W szczególności promuje usługi wspierania innowacji w zakresie transferu i wykorzystania technologii, projekty na rzecz wdrożenia oraz rynkowego wykorzystania nowych technologii w takich dziedzinach jak ICT, energia i ochrona środowiska, jak również rozwój i koordynacja krajowych i regionalnych programów i polityk w zakresie innowacji. Program ma poprawić również dostęp innowacyjnych małych i średnich przedsiębiorstw do zewnętrznych źródeł finansowania badań i rozwoju oraz działań innowacyjnych.

Programy szczegółowe CIP to:

1. **EIP**: Program na rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji (*Entrepreneurship and Innovation Programme EIP*) obejmujący działania na rzecz przedsiębiorczości, małych i średnich przedsiębiorców, konkurencyjności i innowacji;
2. **ICT–PSP**: Program na rzecz Wspierania Polityki Dotyczącej Technologii Informacyjnych i Komunikacyjnych (*Information Communication Technologies – Policy Support Programme ICT–PSP*) mający na celu szybkie wdrożenie technologii informacyjnych i komunikacyjnych, a także pobudzenie innowacji poprzez zwiększenie zakresu stosowanych technologii;
3. **IEE**: Inteligentna Energia – Program dla Europy (*Intelligent Energy Europe Programme – IEE*) obejmujący działania mające na celu poprawę efektywności energetycznej oraz racjonalne wykorzystanie zasobów energetycznych, promowanie nowych i odnawialnych źródeł energii oraz wspieranie dywersyfikacji jej źródeł.

Najbardziej interesujący z punktu widzenia tematu niniejszego referatu jest EIP, tzn. Program na rzecz Przedsiębiorczości i Innowacji (*Entrepreneurship and Innovation Programme*) obejmujący działania na rzecz przedsiębiorczości, małych i średnich przedsiębiorców, konkurencyjności i innowacji. Poniżej zostały omówione instrumenty tego programu z podaniem praktycznych przykładów oraz dotych-

czasowe zastosowania w Polsce wraz z komentarzami dotyczącymi przyszłych zastosowań.

3. EIP Instrumenty finansowe dla MŚP

Instrumenty finansowe Wspólnoty służą ułatwieniu MŚP dostępu do finansowania w niektórych fazach ich rozwoju: przy zakładaniu przedsiębiorstwa, w fazie startu, ekspansji oraz na etapie transferu przedsiębiorstwa⁵.

Należą do nich:

High Growth and Innovative SME Facility (GIF)

Jest to instrument na rzecz wysokiego tempa wzrostu i innowacyjności małych i średnich przedsiębiorstw. Obejmuje inwestycje w wyspecjalizowane fundusze podwyższonego ryzyka, w tym fundusze finansujące wczesne stadium rozwoju firmy (*seed capital*), fundusze działające w skali regionu lub koncentrujące się na określonych sektorach/technologiach, fundusze typu *venture capital* finansujące działania badawczo-rozwojowe itp. Dofinansowane ze środków EIP fundusze udostępniają następnie kapitał innowacyjnym MŚP o wysokim potencjale wzrostu, umożliwiając im rozpoczęcie i rozwój działalności, wprowadzenie produktów i usług na rynek czy wreszcie prowadzenie działalności badawczej i rozwojowej.

Przykład funkcjonowania instrumentu GIF

Fundusz podwyższonego ryzyka „X”, wyspecjalizowany w finansowaniu wczesnego stadium rozwoju firm, zdecydował się na rozszerzenie grupy swoich klientów o nowo powstające firmy prowadzące działania badawczo-rozwojowe. To trudny i ryzykowny segment rynku. Fundusz potrzebował zwiększenia kapitału, który mógłby zainwestować w takie przedsięwzięcia bez konieczności wycofywania środków z wcześniejszych inwestycji. Fundusz skorzystał ze wsparcia w ramach programu CIP (*komponent GIF1/EIP/CIP*). Środki, jakie fundusz „X” uzyskał z programu, zainwestuje w nowo tworzoną innowacyjną firmę zajmującą się badaniami i rozwojem oraz w wysoko innowacyjne mikroprzedsiębiorstwo, wprawdzie bardzo krótko działające na rynku, ale cechujące się wyjątkowo wysokim potencjałem wzrostu. W perspektywie kilku lat obie inwestycje okazują się sukcesem rynkowym.

W kontekście powyższego należy również podkreślić rolę i znaczenie krajowej instytucji Krajowego Funduszu Kapitałowego SA (KFK). KFK został utworzony 1 lipca 2005 roku na podstawie Ustawy o Krajowym Funduszu Kapitałowym,

⁵ Decyzja nr 1639/2006/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 24.10.07 ustanawiającej Program ramowy na rzecz konkurencyjności i innowacji 2007–2013).

w którym stuprocentowym akcjonariuszem spółki jest Bank Gospodarstwa Krajowego. KFK funkcjonuje jako fundusz funduszy *private equity/venture capital* (PE/VC), tzn. jako specjalistyczny wehikuł inwestycyjny, którego istotą działania jest inwestowanie w fundusze PE/VC. Może się to odbywać na drodze zasilenia kapitałów własnych funduszy lub poprzez udzielenie długoterminowego finansowania dłużnego. KFK nie inwestuje bezpośrednio w konkretne przedsiębiorstwa. Inwestycje w fundusze PE/VC są realizowane z uwzględnieniem preferencji dla inwestorów prywatnych. Środki przeznaczone na statutową działalność KFK pochodzą z budżetu państwa, funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz z innych źródeł, np. od instytucji zagranicznych (np. w ramach Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy SPPW). Misją KFK jest ograniczanie tzw. luki kapitałowej poprzez wspieranie finansowe funduszy kapitałowych (*venture capital/private equity*) inwestujących w rozwojowe oraz innowacyjne małe i średnie przedsiębiorstwa. Co ważne, jednym z istotnych celów strategicznych KFK jest zwiększenie absorpcji środków pochodzących z funduszy strukturalnych i efektywne ich spożytkowanie na rozwój polskiej przedsiębiorczości⁶. Można oczekiwać, że transgraniczność instrumentu GIF pozwoli na spełnienie wymogów dodatkowości również w realizacji działań KFK.

Konkludując, instrument GIF oraz działania KFK mogą stanowić uzupełniające działania dla instytucji finansowych w ramach transgranicznego systemu finansowania innowacyjnych MŚP oraz przedsięwzięć na wstępnym etapie rozwoju.

SME Guarantee Facility (SMEG)

Jest to system poręczeń dla MŚP, który zapewnia dodatkowe regwarancje dla systemów gwarancyjnych działających w uprawnionych krajach oraz gwarancje bezpośrednie dla pośredników finansowych. Skupia się on na czterech obszarach:

- dostępie małych i średnich przedsiębiorstw do finansowania, w drodze pożyczek czy leasingu, inwestycji związanych z wiedzą (innowacje, transfer technologii);
- finansowaniu MŚP przy pomocy mikrokredytów. Oprócz regwarancji instytucje finansowe mogą tu także uzyskać dotacje kompensujące część kosztów administracyjnych obsługi mikrokredytów dla MŚP;
- dostępie MŚP do kapitału załączkowego, kapitału w fazie startu, finansowania mezaninowego. Gwarancje obejmują inwestycje funduszy kapitału własnego lub kapitału typu *quasi-equity* w małych i średnich firmach;
- sekurytyzacji, czyli dodatkowym finansowaniu zadłużenia MŚP. Instytucja finansowa musi tu zobowiązać się do przeznaczenia części uzyskanego kapitału na pożyczki dla kolejnych MŚP.

⁶ <http://www.kfk.org.pl>.

Przykłady funkcjonowania instrumentu SMEG

SMEG – instrument bezpośredni

Bank „X” planuje rozwinąć akcję kredytową w stosunku do MŚP wdrażających nowe technologie. W ramach nowej linii kredytowej zaoferuje MŚP atrakcyjniejsze warunki kredytowe – wydłuży okres kredytowania, obniży wymagany wkład własny. Dodatkowo, w związku z nowymi programami operacyjnymi w Polsce, bank zamierza też uruchomić wkrótce nowy produkt pn. „Y” np. *Euro-Kredyt Nowe Technologie*. Efektywność ekonomiczna takich produktów finansowych wymaga odpowiednio wysokiego popytu ze strony MŚP. Poza tym finansowanie tego typu projektów wiąże się dla banku z większym ryzykiem. Dlatego bank postanowił szukać źródeł zewnętrznych umożliwiających dywersyfikację ryzyka i obniżenie kosztów takiego portfela, co umożliwiłoby przygotowanie oferty atrakcyjnej dla MŚP. Bank uzyskał wsparcie z programu CIP (komponent SMEG/EIP/CIP). Wprowadzenie poręczenia Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego do oferty produktów kredytowych banku „X” pozwoli zaoferować klientom udogodnienia kredytowe (m.in. bank nie musi już stosować drogiego zabezpieczenia kredytu) i zwiększy to poziom dostępności kredytów dla innowacyjnych MŚP.

SMEG – instrument pośredni (regwarancyjny)

Fundusz Poręczeń Kredytowych „FPK”, w ramach przygotowań rozwoju akcji sprzedażowej związanej z obsługą inwestycji MŚP w latach 2008–2013, opracował nowy program poręczeniowy pn. „Y”. W ramach tego programu zamierza poręczać kredyty inwestycyjne dla MŚP o wydłużonym terminie zapadalności, ukierunkowane na zakup i wdrożenie przez przedsiębiorcę nowej technologii. Poręczenia te, w porównaniu do innych, już funkcjonujących w FPK programów poręczeniowych, będą tańsze, będą miały wydłużony okres ważności oraz wyższą stopę poręczenia. Szczególną preferencją w ramach programu objęte są przedsiębiorstwa w fazie start up oraz mikroprzedsiębiorcy. FPK uzyskał z programu CIP (komponent SMEG/EIP/CIP) regwarancję tego portfela przez Europejski Fundusz Inwestycyjny i uruchomił nowy program poręczeniowy dla innowacyjnych MŚP. Program spotkał się z dużym zainteresowaniem banków rozwijających ofertę w związku z procesami absorpcji środków UE na lata 2007–2013. Regwarancja EFI pozwoliła też FPK zmniejszyć wskaźnik ryzyka.

Capacity Building Scheme (CBS)

CBS to system rozwijania zdolności instytucji pośrednictwa finansowego. Zadaniem tego instrumentu jest zwiększenie specjalistycznej wiedzy nt. inwestycji i technologii w instytucjach finansowych inwestujących w innowacyjne MŚP lub w MŚP o znacznym potencjale wzrostu. Dodatkowo, poprzez ulepszenie procedur oceny wiarygodności finansowej i zdolności do oszacowania ekonomicznej żywotności projektów, w których znaczącą rolę odgrywają innowacje ekologiczne, powinien doprowadzić do zwiększenia podaży kredytów dla MŚP.

Przykład funkcjonowania instrumentu CBS⁷

Fundusz pożyczkowy „X” zamierza zwiększyć aktywność w zakresie finansowania inwestycji MŚP w zakresie innowacyjności, w tym coraz szerzej promowanych w UE i w Polsce innowacji ekologicznych. Fundusz aplikował o wsparcie w ramach programu CIP (komponent SMEG/EIP/CIP) i uzyskał gwarancje Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego oraz dotację kompensującą część kosztów administracyjnych nowej, specjalnej linii mikropożyczkowej dla innowacyjnych MŚP (w tym mikroprzedsiębiorców dokonujących wdrożeń technologicznych). Uruchomienie nowego produktu wymaga zmodyfikowania procedury oceny kredytowej i podniesienia kwalifikacji personelu zajmującego się oceną ryzyka takich inwestycji (ewentualnie zatrudnienia dodatkowych osób). Dlatego też fundusz „X” wystąpił dodatkowo o wsparcie w ramach komponentu CBS/EIP/CIP. W porozumieniu z jedną ze wskazanych w programie międzynarodowych instytucji finansowych, w oparciu o ekspertyzę tej instytucji, fundusz dokonał niezbędnych zmian w swoich procedurach oceny ryzyka oraz wdrożył program szkoleniowy dla personelu. W efekcie fundusz „X” jest w stanie w latach 2008–2013 podjąć współpracę i ułatwić dostęp do finansowania większej liczbie MŚP wdrażających nowe technologie.

Wszystkie ww. instrumenty inżynierii finansowej mogą generować korzyści dla przedsiębiorców, wzmacniane korzyściami dla instytucji (pośredników finansowych) dostarczających tych instrumentów dla innowacyjnych przedsiębiorstw, co zaprezentowano w tabeli 1.

Tabela 1

Korzyści dla przedsiębiorców i instytucji w wyniku stosowania instrumentów inżynierii finansowej

Korzyści dla przedsiębiorców	Korzyści dla instytucji (umacniające korzyści dla przedsiębiorców)
	GIF
<ul style="list-style-type: none"> – uzyskanie finansowania w bardzo wczesnej fazie rozwoju, kiedy uzyskanie kredytu jest utrudnione – zmniejszenie ryzyka inwestycyjnego 	<p><i>Korzyści Funduszu Podwyższonego Ryzyka:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – uzyskanie dodatkowego kapitału, który mógł zostać zainwestowany w nowe firmy – zwiększenie obrotów, poprawa wskaźników – w dłuższej perspektywie: zwiększenie zysku – zawiązanie nowych oraz umocnienie dotychczasowych relacji biznesowych z klientami – wzrost wiarygodności biznesowej poprzez współpracę z publicznymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi

⁷ www.cip.gov.pl/index.php.

SMEG – instrument bezpośredni	
<ul style="list-style-type: none"> – łatwiejszy dostęp do finansowania innowacyjnych inwestycji – uzyskanie bardziej atrakcyjnych warunków finansowania innowacyjnych inwestycji 	<p><i>Korzyści banku:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pozyskanie środków na ekspansję rynkową i uzyskanie przewagi konkurencyjnej – rozwój oferty dla MŚP (ułatwienie dostępu do finansowania) – zwiększenie zaangażowania banku we współpracę z MŚP aplikującymi o wsparcie z krajowych i regionalnych programów operacyjnych 2007–2013 – rozwinięcie akcji kredytowej na perspektywnym i rozwijającym się rynku innowacyjnych firm
SMEG – regwarancje	
<ul style="list-style-type: none"> – łatwiejszy dostęp do finansowania innowacyjnych inwestycji – uzyskanie bardziej atrakcyjnych warunków finansowania innowacyjnych inwestycji 	<p><i>Korzyści Funduszu Poręczeń Kredytowych:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pozyskanie środków na ekspansję rynkową i uzyskanie przewagi konkurencyjnej – zwiększenie oferty dla MŚP (ułatwienie dostępu do finansowania) – rozwinięcie akcji sprzedażowej na perspektywnym i rozwijającym się rynku innowacyjnych firm – rozwój współpracy z bankami finansującymi innowacyjne inwestycje oraz MŚP (w tym mikroprzedsiębiorstwa i nowo tworzone firmy) aplikujące o wsparcie z krajowych i regionalnych programów operacyjnych 2007–2013 – wzrost wiarygodności biznesowej poprzez współpracę z publicznymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi
CBS	
<ul style="list-style-type: none"> – łatwiejszy dostęp do finansowania innowacyjnych inwestycji 	<p><i>Korzyści Funduszu Pożyczkowego:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> – pozyskanie środków na ekspansję rynkową – uproszczenie i ulepszenie procedur oceny wiarygodności finansowej MŚP – wzrost kompetencji pracowników w zakresie innowacji i zwiększenie ich umiejętności szacowania ekonomicznej żywotności projektów – poprawa zdolności do oceny i zabezpieczania ryzyka – rozwój oferty dla MŚP (ułatwienie dostępu do finansowania) – wzrost wiarygodności biznesowej poprzez współpracę z publicznymi międzynarodowymi instytucjami finansowymi

Źródło: www.cip.gov.pl/index.php.

W reasumpcji powyższych przykładów można stwierdzić, że dotychczas w ramach programu CIP o środki finansowe w formie instrumentów odnawialnych (gwarancji, dofinansowania, regwarancji portfelowych oraz dotacji) z sukcesem zaaplikowały tylko cztery instytucje finansowe (Bank Pekao SA, Europejski Fundusz Leasingowy, Bank BPH, Polfund Fundusz Poręczeń Kredytowych). Według

autora niniejszego opracowania, pomimo braku doświadczenia polskich instytucji finansowych w bezpośrednim aplikowaniu do instytucji europejskich, proces pozyskiwania środków w formie instrumentów odnawialnych będzie kontynuowany. Wskazane programy i inicjatywy nabierają szczególnego znaczenia w kontekście prób tworzenia transgranicznych systemów innowacji.

Transgraniczny charakter innowacji wytyczy zapewne transgraniczność sposobów finansowania innowacji ze źródeł ponadkrajowych.

4. Projekt JOSEFIN jako dobra praktyka współpracy transgranicznej w systemie finansowania innowacyjnych mikro i małych przedsiębiorstw

Projekt JOSEFIN jest dobrą praktyką przygotowującą współpracę transgraniczną w systemie finansowania innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw. Projekt ten realizowany jest przez 23 partnerów z siedmiu krajów basenu Morza Bałtyckiego (liderem projektu jest Investitionsbank Berlin). Głównym celem projektu jest wsparcie wdrożenia Strategii Lizbońskiej poprzez inwestycje w infrastrukturę innowacyjną w krajach Morza Bałtyckiego. Partnerzy będą w ramach projektu wspierać innowacyjne MŚP poprzez dwa instrumenty, tj.: indywidualne doradztwo w projektach międzynarodowych oraz transnarodowy fundusz gwarancyjny. Inicjatywa obejmuje obszar siedmiu krajów basenu Morza Bałtyckiego, tj. Niemcy (Brandenburgia, Berlin, Meklemburgia Pomorze Przednie), Polskę (zachodniopomorskie, wielkopolskie, lubuskie, dolnośląskie), Litwę, Łotwę, Estonię, Szwecję (region Dalarna) oraz Norwegię (Oslo, region Akershus)⁸. Region zachodniopomorski w projekcie reprezentuje Polska Fundacja Przedsiębiorczości, region wielkopolski Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego, Fundusz Rozwoju i Promocji Województwa Wielkopolskiego (fundusz poręczeniowy), Wielkopolska Agencja Rozwoju Regionalnego (fundusz pożyczkowy), region lubuski Agencja Rozwoju Regionalnego, a region dolnośląski jest reprezentowany przez Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego oraz Wrocławskie Centrum Transferu Technologii. Do zadań Polskiej Fundacji Przedsiębiorczości należy wyłanianie międzynarodowych innowacyjnych przedsięwzięć, które realizowane są z udziałem MŚP z regionu zachodniopomorskiego i doradztwo dla nich w formie JOSEFIN Coaching Model. Ponadto fundacja będzie aktywnie uczestniczyć w tworzeniu koncepcji Transnarodowego Funduszu Gwarancyjnego ułatwiającego pozyskiwanie zewnętrznego finansowania dla tychże przedsięwzięć. Projekt dofinansowany jest z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Basenu Morza Bałtyckiego 2007–2013. Projekt jest realizowany w okresie od 01.01.2009 do 31.12.2011.

⁸ www.josefin-org.eu.

Projekt JOSEFIN – wsparcie innowacyjności w województwie zachodniopomorskim przez Polską Fundację Przedsiębiorczości

Polska Fundacja Przedsiębiorczości wspiera przedsiębiorców od 1997 roku, począwszy od konwencjonalnych instrumentów pomocy, takich jak szkolenia, doradztwo, poprzez wsparcie finansowe w formie pożyczek i poręczeń, kończąc na instrumentach podwyższonego ryzyka służących finansowaniu innowacyjnych projektów – funduszu załączkowym Pomeranus Seed, sieci aniołów biznesu Amber oraz Projekcie JOSEFIN (Joint SME Finance for Innovation).

Projekt JOSEFIN to pilotażowe działanie bazujące na kompilacji stosowanych w Polsce rozwiązań dla MŚP, jednakże wzbogacone o elementy coachingu, internacjonalizacji oraz projekt transgranicznego funduszu reporeczeniowego. Oznacza to, że przedsiębiorcy mający innowacyjne przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym, np. pomysły uwzględniające wejście na rynki zagraniczne, transfer niestosowanej do tej pory technologii, mogą liczyć na wsparcie w ramach dwóch instrumentów: coachingu oraz instrumentów regwarancyjnych.

Poprzez coaching rozumie się dobre zarządzanie przy optymalnym wykorzystaniu posiadanych zasobów. Coaching jest partnerską relacją, w której osoba coacha wspiera przedsiębiorcę w osiągnięciu określonych rezultatów. W projekcie JOSEFIN każdy z 23 partnerów stawia do dyspozycji przedsiębiorców bazę sprawdzonych, wyselekcjonowanych coachów/doradców, którzy znakomicie orientują się w sprawach biznesowych poszczególnych krajów Unii Europejskiej. Zadania zaangażowanych w projekt coachów polegają na świadczeniu usług m.in. w zakresie:

- pomocy w określeniu, czy rozwiązanie ma charakter innowacyjny oraz czy nie naruszy praw osób trzecich,
- pomocy przy sprawdzeniu możliwości, ocenie ryzyka oraz przygotowaniu etapów wejścia na rynki międzynarodowe,
- pomocy w poszukiwaniu partnerów zagranicznych (firm, ośrodków badawczych) poprzez sieć EEN oraz JOSEFIN,
- pomocy przy ocenie ekonomicznych i finansowych możliwości projektu.

Projekt JOSEFIN ma w przyszłości dostarczyć instrumentów regwarancyjnych ułatwiających MŚP dostęp do finansowania. Projekt przewiduje wdrożenie produktu finansowego, który obniżyłby ryzyko instytucji finansujących (np. funduszy pożyczkowych, funduszy poręczeniowych, banków) i zwiększył ich skłonność do udzielenia wsparcia na innowacyjne przedsięwzięcia. Obniżenie ryzyka instytucji finansujących byłoby możliwe poprzez uzyskanie na ten cel regwarancji, np. EFI (Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego) oraz w wyniku usługi coachingu, co dodatkowo podnosiłoby prawdopodobieństwo sukcesu danego przedsięwzięcia. Tym samym mikro, mali i średni przedsiębiorcy realizujący lub zamierzający realizować innowacyjne przedsięwzięcia o charakterze międzynarodowym – przy czym

innowacyjność rozumiana jest bardzo szeroko, zarówno na poziomie danej firmy, jak i na poziomie światowym – są docelowymi adresatami projektu JOSEFIN.

Podsumowanie

Podejmowanie inicjatyw związanych z finansowaniem innowacji w ogóle, a szczególności we współpracy transgranicznej, nie jest łatwym zadaniem. Niewątpliwie zadanie to może być prostsze dzięki międzynarodowym, krajowym i lokalnym instrumentom inżynierii finansowej realizowanym we współpracy transgranicznej.

Transgraniczny charakter innowacji wytyczy zapewne transgraniczność sposobów finansowania innowacji ze źródeł ponadkrajowych.

Niewątpliwie Polska ma do nadrobienia spory dystans, jeśli chodzi o komercjalizację wiedzy, transfer technologii i rozwój innowacyjnych przedsiębiorstw. System finansowania nie daje dzisiaj jeszcze dostatecznego wsparcia dla przedsiębiorców i ich przedsięwzięć będących w fazach inicjacyjnych i embrionalnych, potrzebuje zastrzyku kapitału. Ci, którzy na czas nie dostaną wsparcia kapitałowego, kiedy pomysł jest młody, interesujący i innowacyjny, mogą nie wykorzystać szansy. Instytucje okołobiznesowe (jak np. Polska Fundacja Przedsiębiorczości) to nie tylko zaawansowane instrumenty finansowe, ale także duże know-how. Tego typu instytucje mają szansę inicjować przedsięwzięcia w zakresie wsparcia kapitałowego dla innowacji również w układzie transgranicznym.

CROSS-BORDER SYSTEM OF FINANCING SME INNOVATION

Summary

Undertaking the initiatives related to financing innovation in general and especially within cross-border cooperation is not an easy task. Undoubtedly, the task may be easier thanks to the international, national and local financial engineering instruments carried out in cross-border co-operation. The transboundary nature of innovation, will probably outline transboundary ways of financing innovation, out of transnational resources. CIP and JOSEFIN Programmes may be good practices in this field, creating patterns and appropriate methodology for cross-border financing of innovation.

Time will show the effects of the capital injection for innovation in the SME.

Translated by Barbara Bartkowiak